

Kurbmäng kaunite kujundite keeles

Mängukannid jumalate käes: Phaidra (Kaie Kõrb) ja Hippolytos (Aleksandr Prigorovski). Foto: Jelena Rudi

UUSLAVASTUS

«Phaidra»

Koreograaf, lavastaja ja kunstnik Mai Murdmaa

Nimiosas Kaie Kõrb

Esietendus 5. veebruaril, järgmised etendused 15. ja 16. märtsil Kumu auditoriumis

HEILI EINASTO, tantsukriitik
kultuur@postimees.ee

Kujundid tantsus on Mai Murdmaa jaoks tähtsad – nende ülesandeks on väljendada inimeste hingelist olukorda või tunnetust. Niisama tähtsad näivad olevat talle iidsed, arhetüüpsed lood, olgu siis tegu Antiik-Kreekast pärit ainetiku («Medeia», «Prometheus», «Antigone») ja müüdn-

pi ja tema isanda Potivari naisega. Ainult et kui piiblis lõpeb lugu Joosepi jaoks hästi, siis vanakreeka lood on karmimad. Theseus neab poja ära, needus paneb noormehe hobused kaariku ees perutama ja Hippolytos hukub. Aphrodite kättemaks on tapnud kaks inimest ja hävitanud kolmanda – ja lavastust vaadates tekkis mõte, et just sellest kõike laastavast neimakirest Murdmaa tegelikult jutustabki.

Kolm kuju – kolm läbipõimunud saatust, nagu Kumu auditoriumi lae all põimunud tumepunased lindid. Esimesena saab sõna Hippolytos (Aleksandr Prigorovski) – peaaegu alasti nooruk, kelle liigutused on läbi põimitud jahimehele omastest varitsevatest, saagi järele sööstvatest ning vibulaskmist markeerivatest liigutustest

kipub võluvalt võlvunud kaardunud jalaselja ja kaunilt kaardunud sääremarja varju jääma.

Stseen maoga töö vaimupiltili kaks väga vastandlikku stseeni: Martha Grahami õõvasta-va Medeia monoloogi («armu» kadeduse ussiga) ja neiu Eeva erootilise vaatemängu – põimuvad madu kui kiusatusse viija ja madu kui ego sümbol.

Kolmas on Theseus (Anatoli Arhangelski), koreograafi tahtel mees mustas ja kullas. Tugev ja tahtejõuline, kes laseb end petta armukadeduse pimestavast kirelõõmast ja kes poega vihas sajatades needuse ka enda kaela toob ning lõpuks üksi jääb, ilma naisest ja pojast. Arhangelskis on väge ja Murdmaa teksti valdab ta Prigorovskist paremini, kuid näib, et talle jääb kaugeks rae-

Mängukannid jumalate käes: Phaidra (Kaie Kõrb) ja Hippolytos (Aleksandr Prigorovski). Foto: Jelena Rudi

UUSLAVASTUS

«Phaidra»

Koreograaf, lavastaja ja kunstnik Mai Murdmaa

Nimiosas Kaie Kõrb

Esietendus 5. veebruaril, järgmised etendused 15. ja 16. märtsil Kumu auditoriumis

HEILI EINASTO, tantsukriitik

kuituur@postimees.ee

Kujundid tantsus on Mai Murdmaa jaoks tähtsad – nende ülesandeks on väljendada inimeste hingelist olukorda või tunnetust. Niisama tähtsad näivad olevat talle iidsed, arhetüüpsed lood, olgu siis tegu Antiik-Kreekast pärit ainetliku («Medeia», «Prometheus», «Antigone» ja nüüdne «Phaidra»), piibliiteemade («Kaotatud paradiis», «Maarja Magdaleena») või hoopis eesti lauludega («Eesti ballaadid») – kõigis neis on kirge ja surma.

Need on lood, kus inimene on mängukanniks jumalate/saatuselu ennustamatutes kätes: mõnikord alistudes, teinekord trotsides. Lood, mis ületavad aja ja ruumi kitsad piirid ning sunnivad mõtlema inimeseks olemise ilust ja valust.

Kolm kuju – kolm saatust

Phaidra lugu seostub pigem painega: armastuse jumalanna Aphrodite, nõrkinud, et nooruk Hippolytos on end pühendanud karskele jahi- ja kuujumalannale Artemisele, maksab kätte, pannes noormehesse armuma tema kasuema Phaidra. Ja kui Hippolytos naise kirele ei vasta, tapab naine end, olles aga enne valetanud Hippolytose isale Theseusele, et nooruk üritas teda vägistada.

Meenub samalaadne lugu piiblist, kus tegu noore Joose-

pi ja tema isanda Potivari naisega. Ainult et kui piiblis lõpeb lugu Joosepi jaoks hästi, siis vanakreeka lood on karmimad. Theseus neab poja ära, needus paneb noormehe hõbused kaariku ees perutama ja Hippolytos hukub. Aphrodite kättemaks on tapnud kaks inimest ja hävitanud kolmanda – ja lavastust vaadates tekis mõte, et just sellest kõike laastavast neimakirest Murdmaa tegelikult jutustabki.

Kolm kuju – kolm läbipõimunud saatust, nagu Kumu auditoriumi lae all põimunud tumepunased lindid. Esimesena saab sõna Hippolytos (Aleksandr Prigorovski) – peaaegu alasti nooruk, kelle liigutused on läbi põimitud jahimehele omastest varitsevatest, saagi järel sööstvatest ning vibulaskmist markeerivatest liigutustest.

Erinevalt antiikkunsti karvutut idealist on Hippolytos raseerimata, ilmselt rõhutamaks tegelase looduslähedust. Tegelaskuju ehe maskuliinsus avaldub hüpetes ja piruettides, mille sooritusele tantsija sedavõrd rõhku paneb, et Murdmaa tantsuteksti väga oluline komponent – ilmekad vahesammud ja üleminekud balletiliikumistelt nn plastikasse – mõjuvad kohmakalt. Prigorovski ei tunne end Murdmaa tekstis kodus, mistõttu sooritus mõjub «kätteõpitu» ja rabadana.

Seejärel on sõnajärg Phaidral (Kaie Kõrb), punasega dekoreeritud mustas. Tema liikumistekst on täis taevasse sirutuvaid jalakarjatusi ja siuglevaid jäsemehüüdeid. Kõrbi Phaidra on kütkestav; Murdmaa tekst on baleriinile tuttav ja voogab ta nõtkest kerest enesestmõistetava elegantsiga. Iga liigutus on oma väljapeetuses esteetiliselt nauditav – isegi sedavõrd, et Phaidra kirg

kipub võluvalt võlvunud kaardunud jalaselja ja kaunilt kaardunud sääremarja varju jääma.

Stseen maoga töö vaimupilti kaks väga vastandlikku stseeni: Martha Grahami õövastava Medeia monoloogi «(armu) kadeduse ussiga» ja neuu Eeva erootilise vaatemängu – põimuvad madu kui kiusatusse viija ja madu kui ego sümbol.

Kolmas on Theseus (Anatoli Arhangelski), koreograafi tahtel mees mustas ja kullas. Tugev ja tahtejõuline, kes laseb end petta armukadeduse pimestavast kirelõõmast ja kes poega vihas sajatades needuse ka enda kaela toob ning lõpuks üksi jääb, ilma naisest ja pojast. Arhangelskis on väge ja Murdmaa teksti valdab ta Prigorovskist paremini, kuid näib, et talle jääb kaugeks raevu tegudele ärgitav vägi, mis muudab tantsu pelgalt tunde markeeritud illustratsiooniks.

Inimene mõtleb, jumal naerab

Teatav illustratiivsus on olemas lavastuses tervikuna: raske öelda, kas Murdmaa ei usalda enam tantsu jõudu või kahtleb tantsijate vestlusvõimes, igal juhul raamistab ta lugu Euripidese tekstiga Anu Lambi (lindistatud) esituses ning Juuli Lille lauldud Benjamin Britteni kantaadilõikudega, mis paraku lisamõõdet ei anna.

Jah, antiikne lugu Phaidrast saab selgeks, kuid lavastus ei vasta küsimusele, miks see meile tänapäeval peaks korda minema. Või ehk siiski? Kirg ja raev, olgu inimlik või jumalalik (algatab ju kogu «loo» Aphrodite solvumine), ei tähenda alati kurbmängu mitte ainult asjaosalistele, vaid kõigile, kes sellega kokku puutuvad.

Inimene mõtleb ja kavandab, jumalad naeravad. Kaunite kujundite keeles.